

Utkast till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av avfallslagen och 6 § i lagen om enheten för utredning av grå ekonomi

Föreslås en skyldighet att sortera avfallet i enlighet med den separata insamling som ordnats. Det ska införas ett förbud mot insamling och sortering som energiavfall av materialåtervinningsbart avfall och avfall som lämpar sig för förberedelse för återanvändning. För att sorteringen av avfall ska bli bättre föreslås det i avfallslagen bestämmelser om rådgivnings- och informationsskyldighet för dem som tillhandahåller avfallshanteringstjänster och för fastighetsinnehavare.

...

§15

Skrivningen att avfallet ska sorteras i enlighet med den separata insamling som har ordnats. Kan understödhas. Det förblir något oklart vad som sker med dem som inte följer avfallsföreskrifterna. Avfallssorteringen bör övervakas, ifall man vill att folk ska följa avfallsföreskrifterna.

Skrivningen att avfall som samlats in separat ska sändas till behandling där en så stor andel av det som möjligt förbereds för så högklassig återanvändning eller materialåtervinning som möjligt.

Det är oklart vad man avser med högklassig återanvändning och vem avgör om kvaliteten är tillräckligt god. Innehåller skrivningen också en motsägelse? Återvinningsmålen räknas i ton. Betyder skrivelsen att det är bättre att vi återvinner en minde tonmängd kvalitetsmässigt bättre grejer, jämfört med att vi återvinner en stor tonmängd grejer men kvalitetsmässigt av lägre kvalitet (men som uppfyller definitionen av materialåtervinning). Detta kan ju innebära att vi återvinner en mindre tonmängd – vilket i sin tur betyder att vi fjärrar oss från de Finland bindande återvinningskraven.

§ 15 c

Skrivningen om förbud mot insamling som energiavfall av materialåtervinningsbart avfall och avfall som lämpar sig för förberedelse för återvinning. Materialåtervinningsbart avfall och avfall som lämpar sig för förberedelse för återanvändning får inte samlas in eller sorteras som energiavfall.

I lagens förarbeten konstateras att begreppet återvinningsbarhet beror på många saker och behöver avgöras från fall till fall. Ifall blandavfall är tillräckligt bra sorterat (bl.a. utan bioavfall) så duger avfallet till att producera SRF returbränsle för samförbränningsanläggningar, dvs. på Ekorosks verksamhetsområde samlas energiavfall in av hushållen. Exempelvis på Ekorosks verksamhetsområde innehåller energiavfallet endast ca 10 % bioavfall, jämfört med övriga Finland där blandavfallet ofta innehåller 30-40 % bioavfall (och därmed inte duger till att producera returbränsle). På Ekorosks verksamhetsområde samlas inte energiavfall in vid sidan av blandavfall som kan vara fallet på andra platser, dvs på Ekorosks verksamhetsområde används inte alls begreppet blandavfall, och energiavfallets konsistens kan kvalitetsmässigt vara annorlunda jämfört med andra platser. Energiavfall innebär inte automatiskt att avfallet är återvinningsbart som material. Ifall t.ex. kartong- eller plastförpackningar är sorterade separat går det ofta att återvinna dem som material. På Ekorosks verksamhetsområde finns både Rinkis och Ekorosks kompletterande ekopunkter, alla bostadsbolag med minst 5 lägenheter har förpackningsinsamlingskärl, samt alla egnahemshus erbjuder frivilligt förpackningsinsamlingskärl. I sorteringsanvisningarna anges att förpackningar bör sorteras separat, vilket innebär att energiavfallet skulle uppfylla lagens krav. Men om någon slängt exempelförpackningarna i energiavfallet (i strid med avfallsföreskrifterna), när det en gång blandats med övrigt avfall så får man inte i efterskott effektivt sorterat fram något återvinningsbart. Vilken instans avgör från fall till fall om avfallet längre går att återvinna som material? Man kan föreskriva att återvinningsbart avfall inte bör sorteras i energiavfallet. Samtidigt bör man konstatera, att om någon trots allt slängt det i energiavfallet, så är inte avfallet längre lämpat för materialåtervinning.

Finland är ett kallt land och vi behöver värme och energi. Samförbränningsanläggningar bränner ofta SRF returbränsle (tillverkat av energiavfall) när priset på el är högt (ofta när det är

sträng köld och det inte blåser). Ur försörjningsberedskapssynvinkel är det bra att de kan bränna SRF returbränsle. Ur miljöns synvinkel är det bättre att de då eldar med SRF returbränsle, än att de bränner jungfruligt kol, trä eller torv, som kunde använts till andra produkter.

§ 21 a

Skrivning om fastighetsinnehavarens skyldighet att sprida information, samt skyldighet att informera om sorteringens inverkan på kostnaden för avfallshanteringen.

Det kan understödjas att fastighetsinnehavaren informerar om sorteringsanvisningarna samt om sorteringsmöjligheterna på fastigheten.

Rörande informationen om sorteringens inverkan på kostnaden för avfallshanteringen, förblir det oklart på vilken nivå de bör informera. Sett ur en given individs direkta avfallskostnader i detta ögonblick, vore det förmånligast för honom att bara slänga avfallet i naturen, följt av att slänga det på deponin, sedan förbränning, och det dyraste alternativet är materialåtervinning. Å andra sidan om man ser ur miljöns, samhällets eller habitatets synvinkel (där hans familj bor och där barnens framtid ligger) är det fördelaktigast att materialåtervinna avfallet.

Många kommuninvånare antar att materialåtervinning genererar ett värde åt avfallet, som kommer att sänka deras avfallskostnader. De t.o.m. tänker att de borde få betalt för sitt avfall. Verkligheten är att insamlingen och behandlingen av de flesta avfallsslag gör återvunnet material dyrt. Rörande de flesta återvunna material är egenskaperna också sämre jämfört med jungfruligt material. Det att återvunnet material är dyrare och av sämre kvalitet än jungfruligt material gör det utmanande att hitta användning för materialet.

Dvs avser regeringen att man borde informera att materialåtervinning är bra för samhället och miljön men kommer att höja hushållets avfallskostnader. Det är mycket utmanande att sätta en prislapp på det att habitatet förstörs, en prislapp som inte direkt förfaller individen att betala. Eller borde det informeras att om man inte materialåtervinner, kommer staten och EU att tillämpa nya avgifter, skatter, regelverk samt andra åtgärder, som bestraffar hushållen om de inte sorterar, och därigenom gör att alternativkostnaden för hushållet om de inte materialåtervinner sitt avfall, kommer att vara större än om de sorterar rätt.

§ 21b

-

§ 22

-

§57

-

§ 93

Skrivningen att särskild vikt bör fästas vid att öka den separata insamlingen av bioavfall.

Det är lätt att hålla med skrivningen. På Ekorosks verksamhetsområde har man samlat bioavfallet av områdets alla hushåll ända sedan företaget inledde sin verksamhet på 1990-talet. Mängden insamlat bioavfall på området är sannolikt redan på sin maximinivå, men vi fokuserar på att förbättra kvaliteten på det insamlade bioavfallet. På området exempelvis tillåts inte plastpåsar för bioavfallet, vi rekommenderar papperspåsar (där vi konstaterat att sorteringsresultatet blir bäst), vi märker bioavfallskärnen med röda lappar om chauffören noterar fel påsar i dem och från och med nästa år fakturerar vi felsorteringsavgift om vi upptäcker felsortering i hushållens bioavfallskärl. Exempelvis om påsarna har vi informerat redan i flera år.

Skrivningen att kommunen ska anvisa tillräcklig finansiering för den rådgivning och information. Skrivningen går att understöda och är logisk.

Skrivningen att närmare bestämmelser om finansieringsbeloppet och beräkningsgrunderna får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Statsmakten bör inte gå in på sådan detaljnivå, att man bestämmer procentsatser eller euron som ska anvisas rådgivning och information. Det finns en stor sannolikhet att den fastslagna nivån skulle vara godtycklig, utan säkerhet om det är rätt nivå. En satsad euro går inte ihop ett till ett med vilken effekt informationen har på hushållets beteende. Nuförtiden är det mycket

utmanande att informera, för medielandskapet är väldigt splittrat och det genomsnittliga hushållet är inte så intresserad av informationen, så länge som avfallet försvinner från tomten, helst gratis.

§100

Skrivningen att den som har som avsikt att bedriva yrkesmässig avfallsinsamling bör göra anmälan till miljövårdsmyndigheten i den kommun där insamlingen ska bedrivas.

Myndigheten vart anmälan riktas borde vara Tillstånds- och tillsynsverket. Tillstånds- och tillsynsverket övervakar regelbundet de kommunalägda avfallsbolagen. Om man vill att avfallshanteringen ska uppfylla samma krav, oberoende om det handlar om en enskild näringsidkare som tar emot företagsavfall eller ett kommunalägt avfallsbolag, borde den övervakande myndigheten vara samma. Speciellt i små kommuner finns det en risk att kommunens miljösekreterare utsätts för press i sin övervakningsuppgift.

§121

-

§ 122

-

§ 124

-

Övriga kommentarer

Ifall man vill att de kommunalägda avfallsbolagen verkligen ska kunna påverka hushållens sortering, borde all avfallstransport från bostadsfastigheterna vara kommunalt ordnade. Transporten är en central länk i avfallshanteringskedjan, och om den inte är under kontroll bryts i praktiken avfallsbolagets kontakt till invånaren.

Exempelvis försökte Ekorosk för många år sedan frivilligt få hushållen att övergå till två kärls systemet (olika kärll för bio- och energiavfall), genom att erbjuda 30% rabatt på behandlingsavgiften. Ekorosk hade en optisk sorteringsanläggning, där de olika avfallsslagen sorterades i olika färgs påsar och sedan sorterades på basen av färg. Men allteftersom returplasten blev vanligare i butikernas påsar, gick påsarna lättare sönder under transporten och i sorteringsprocessen, och sortering på basen av påsens färg fungerade inte längre. Avfallstransportörerna var inte intresserade av förändringen och det fanns flera exempel, där chauffören rekommenderade hushållet att de inte skulle övergå till två kärls systemet. Det vill säga Ekorosks uppmuntrande prissättning hade ingen möjlighet att slå igenom hos hushållen. Det var först när det beslöts att det är obligatoriskt att övergå till tvåkärls systemet som systemreformen förverkligades. Därigenom förbättrades kvaliteten både på bio- samt energiavfallet. I efterskott var också avfallstransportföretagarna mycket nöjda med övergången till två kärls systemet. Ett andra mer aktuellt exempel är att avfallstransportföretagarna märker bioavfallskärnen med ett rött märke om de upptäcker felsortering i samband med att kärlet töms, samt meddelar om felsorteringen till avfallsbolaget. Först nu när bio- och energiavfallstransporterna är kommunalt ordnade görs dessa anmälningar. Redan innan övergången till kommunalt ordnad avfallstransport var avfallstransportföretagarna enligt avfallsföreskrifterna skyldiga att rapportera till avfallsnämnden om felsortering, under 20 år kom endast 1 anmälan. Ett tredje exempel är slamtransporterna som på verksamhetsområdet fortfarande är ordnade av fastighetsinnehavaren. Enligt avfallsnämndens utredning finns det på Ekorosks verksamhetsområde ca 4 000 slambrunnar, för vilka det inte finns uppgifter om de tömts enligt föreskrifterna, samt om de tömts, vart har slammet tagit vägen. Det blir kontroll över detta först 2028 när slamtransporterna övergår till att ordnas av kommunen på Ekorosks verksamhetsområde. Generellt på områden var man övergått till kommunalt ordnad slamtransport, har de insamlade slammängderna ökat.

Utan kontroll över transporten är det inte heller möjligt i praktiken att tillämpa styrande prissättning.

Ifall man med detta lagförslag verkligen vill öka hushållens återvinning, så vore det effektivaste och kostnadseffektivaste sättet, att besluta att alla avfallstransporter från bostadsfastigheterna ska vara kommunalt ordnade. Liksom normalt i övriga EU. Generellt har tömningskostnaderna också sjunkit på områden där man övergått till kommunalt ordnad avfallstransport.